ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNE YARATICI DRAMA EĞİTİMİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Safiye AYGÜN
201197103

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Prof. Dr. Rengin ZEMBAT

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eylül, 2022

ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNE YARATICI DRAMA EĞİTİMİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Safiye AYGÜN
201197103
ORCID: 0000-0003-2517-6785

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Prof. Dr. Rengin ZEMBAT

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eylül, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitim sürecinde ve tez aşamasında her konuda bana destek olan, katkı sağlayan ve danışmanlığımı üstlenen Değerli Prof.Dr. Rengin ZEMBAT'a sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans süreci boyunca her konuda tüm zarifliği ile destek veren Kıymetli Arş.Gör. Hamdi ÖZDEMİR'e ve Özlem DÖNMEZ'e, tezimin bulgular ve ölçme kısımlarına bilimsel olarak destek veren Sevgili hocam Dr. Filiz GÜLHAN' a yürekten teşekkür ederim.

Tez uygulama sürecimde beni destekleyen kıymetli öğretmen arkadaşlarıma, velilerimize ve atölyelerde sürece dahil olan sevgili öğrencilerimize teşekkür ederim.

Mesleki kariyer ve eğitim hayatımda; başarılı ve azimli olmanın tohumlarını atan canım babam Kasım KALINLI'ya, kritik süreçlerde hep yanımda olan nazımı çeken canım annem Pervin KALINLI'ya, her alanda ve konuda beni destekleyen, düştüğümde, vazgeçtiğimde elimden tutan yol arkadaşım Mustafa AYGÜN'e, doğduğu günden bu yana mesleki kariyerim ve eğitim hayatımda; bana güç veren ve minicik gözleri ile beni destekleyen bakışları için canım kızım Karaca AYGÜN'e şükranlarımı sunarım.

Safiye AYGÜN

Eylül, 2022

ÖZ

ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNE YARATICI DRAMA EĞİTİMİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Safiye Aygün
Yüksek Lisans Tezi
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Prof. Dr. Rengin Zembat
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

Bu araştırmanının amacı; anaokuluna devam eden çocuklara erken okur yazarlık becerilerine yaratıcı drama eğitiminin etkisini incelemektir. Bu çalışma deneysel çalışma olmasından dolayı pandemi koşulları göz önünde bulundurulduğu için araştırma bir okulda yapılmıştır. Çalışma grubu seçimi oluşturulurken deney ve kontrol grubunun benzer sosyal-kültürel özellikler taşıması her iki grubundan aynı kurumda olması ve ayrıca pandemi koşullarında çok farklı kurumlar yerine tek bir kurumda olması süreklilik açısından düzenli olması için Akşemsettin Anaokulunda araştırma yürütülmesine karar verilmiştir. Çalışma grubu için seçilen çocuklar aynı okulun öğrencileridir. Deney grubu öğlenci sınıflarından ve kontrol grubu da sabahçı sınıflarından oluşturulmuştur. Devam eden 5-6 yaş gruplarından 15 çocuk deney grubu, 15 çocuk kontrol grubunu oluşturmuştur. Çalışmada deney grubundaki çocuklara ön test sonrası 10 haftalık yaratıcı drama yöntemi ile hazırlanmış erken okuryazarlık beceri programı uygulanmıştır. Kontrol grubu çocuklar ise ön testleri uygulandıktan sonra okulöncesi müfredat kapsamında eğitimlerine devam etmiştir. Yaratıcı drama yöntemi ile hazırlanmış Erken okuryazarlık eğitimi sonrası EROT son test olarak uygulanmıştır. Yaratıcı drama yönteminin erken okuryazarlık becerilerine olumlu etkisinin olduğu sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Erken Okuryazarlık, Okul Öncesi Dönem, Yaratıcı Drama, EROT

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF CREATIVE DRAMA EDUCATION ON EARLY LITERACY SKILLS

Safiye Aygün
Master Thesis
Elementary Education Department
Preschool Education Master's Degree Programme
Prof.Dr. Rengin Zembat
Maltepe University Graduate School, 2022

The purpose of this research is to examine the effect of creative drama education on early literacy skills of children attending kindergarten. Since this study is an experimental study, the research was carried out in a school, considering the pandemic conditions. While choosing the study group, it was decided to conduct research in Akşemsettin Kindergarten in order for the experimental and control groups to have similar social-cultural characteristics, to be in the same institution from both groups, and to be in a single institution instead of very different institutions under pandemic conditions, in order to be regular in terms of continuity. The children selected as the sample were formed from the morning groups of the same school, and the experimental group from the control noon groups. 15 children from 5-6 age groups attending school formed the experimental group and 15 children formed the control group. In the study, an early literacy skill program prepared with the 10-week creative drama method was applied to the children in the experimental group after the pre-test. The children in the control group continued their education within the scope of the preschool curriculum after the pre-tests were applied. EROT, which was prepared with the creative drama method, was applied as a post-test after the early literacy education. It was concluded that the creative drama method had a positive effect on early literacy skills.

Keywords: Early Literacy Skills, Preschool Education, Creative Drama, EROT

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ iv
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ ix
ŞEKİLLER LİSTESİ xi
KISALTMALAR xii
1. GİRİŞ 1
1.1 Problem 1
1.2 Amaç 4
1.3 Önem 4
1.4 Varsayımlar 5
1.5 Sınırlıklar 5
1.6 Tanımlar 6
2. GENEL BİLGİLER 7
2.1 Erken Okuryazarlık 7
2.2 Erken Okuryazarlık Becerilerinin Alt Boyutları 9
2.2.1 Sözcük bilgisi ve dinlediğini anlama 9
2.2.2 Sesbilgisel (fonolojik) farkındalık 10
2.2.3 Yazı farkındalığı 11
2.2.4 Alfabe-harf farkındalığı 12

2.3 Yaratıcı Drama Eğitimi 13
2.3.1 Yaratıcı drama kavramı 13
2.3.2 Yaratıcı drama eğitiminin önemi 13
3. YÖNTEM 18
3.1 Araştırma Modeli 18
3.2 Çalışma Grubu 19
3.3 Verileri Toplama Araçları 19
3.4 Verilerin Toplanması 19
3.4.1 Erken okuryazarlık testi (EROT) 20
3.5 Güvenirlik Çalışmaları 21
3.6 Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 22
3.6.1 Hazırlık aşaması 22
3.6.2 Ön test uygulamasının yapılması 23
3.6.3 Eğitim programının-yaratıcı drama atölyesinin hazırlanması 23
3.6.3.1 Örnek yaratıcı drama atölyesi 24
3.6.4 Eğitim programının uygulanması 26
3.6.5 Son test uygulamasının yapılması 26
4. BULGULAR VE TARTIŞMA 27
4.1 Bulgular 27
4.1.1 EROT testine yönelik bulgular 27
4.1.2 Testin alt boyutlarına yönelik bulgular 29
4.1.2.1 Sözcük bilgisi puanlarına yönelik bulgular 29
4.1.2.2 Ses Bilgisi Puanlarına Yönelik Bulgular 31

4.1.2.3 Harf Bilgisi Puanlarına Yönelik Bulgular 33

4.1.2.4 Dinlediğini Anlama Puanlarına Yönelik Bulgular 35

4.2 Tartışma 37

4.2.1 Deney grubu EROT bulgularına yönelik tartışma 37

4.2.2 Deney ve kontrol grubu EROT bulgularına yönelik tartışma 38

5. SONUÇ 41

6. ÖNERİLER 42

KAYNAKLAR 44

ÖZGEÇMİŞ 47

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. EROT KR-20 ve Spearman Brown güvenilirlik test sonuçları..... 21
Tablo 2. Kargın'ın EROT Testi Güvenilirliği (Kargın, 2015) 22
Tablo 3. EROT toplam puanının deney ve kontrol gruplarına göre Mann Whitney-U Ön Test sonuçları 27
Tablo 4. EROT toplam puanının deney ve kontrol gruplarına göre Mann Whitney-U Son Test sonuçları 27
Tablo 5. Kontrol grubundaki çocuklarının tüm ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları 28
Tablo 6. Deney grubundaki çocuklarının tüm ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları 28
Tablo 7. Sözcük bilgisi ön testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları..... 29
Tablo 8. Sözcük bilgisi son testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 29
Tablo 9. Kontrol grubundaki çocuklarının sözcük bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları..... 30
Tablo 10. Deney grubundaki çocuklarının sözcük bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları..... 30
Tablo 11. Ses bilgisi ön testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 31
Tablo 12. Ses bilgisi son testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 31
Tablo 13. Kontrol grubundaki çocuklarının ses bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları..... 32
Tablo 14. Deney grubundaki çocuklarının ses bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları..... 32
Tablo 15. Harf bilgisi ön testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 33
Tablo 16. Harf bilgisi son testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları..... 33
Tablo 17. Kontrol grubundaki çocuklarının harf bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları..... 34
Tablo 18. Deney grubundaki çocuklarının harf bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları..... 34

Tablo 19. Dinlediğini anlama ön testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 35
Tablo 20. Dinlediğini anlama son testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları 35
Tablo 21. Kontrol grubundaki çocuklarının dinlediğini anlama ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları 36
Tablo 22. Deney grubundaki çocuklarının dinlediğini anlama ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları 36

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Demirel'in Deneysel Deseni (Demirel, 2010)..... 18

KISALTMALAR

MEB **:** Millî Eğitim Bakanlığı

EROT **:** Erken okur yazarlık testi

1. GİRİŞ

Bu kısımda çözüm aranan problemlere, incelemenin amacına ve önemine, sınırlılıklarla birlikte varsayımlara ve tanımlara değinilmiştir.

1.1 Problem

Çocuklar okula başladıklarında ve okuma serüvenine atıldıklarında birtakım güçlükler yaşamaktadırlar. Bu güçlükleri belirleyip çözüm bulma araştırmalarının sonucunda okulöncesi eğitimde okuma-yazma alanında çalışmaların yapılması ileriki akademik yaşamlarına etkilemektedir. Okuma-yazma kazanımlarının okul öncesi döneminde ele alınması eğitim alanında ciddi bir yapılanmayı teşkil etmektedir. Özellikle yabacı alınyazında, erken çocukluk döneminde okuma eğitimleri alanında araştırma ve incelemelerde ciddi bir artış gözlemlenmiştir (Kargın, Ergül, Büyüköztürk, Güldenoğlu, 2015).

Okula yeni başlayan birçok çocuk temel becerilere ve gerekli motivasyona sahip olmadığı için zorluklar yaşamaktadır. Bu da beraberinde okul öncesi döneme ve erken okuryazarlık eğitimine olan ilginin artmasını beraberinde getirmektedir. Zorluklar yaşayan bu çocuklar erken eğitim döneminde birtakım akademik problemler yaşamakta ve gelecek dönemlerde beklenen başarıları ise riske girmektedir. Bu alanda yapılan bazı araştırmalar, çocuğun sonraki dönemlerde akademik başarısının altyapısını okula girişteki motivasyonunun ve becerilerinin oluşturduğunu göstermektedir (Tabors ve Dickinson, 2001). Araştırma sonuçlarında; çocukların sahip olması gereken nitelikler arasında tutum, bilgi ve becerilerin eksikliği temel okuma yazma becerilerini öğrenmelerinde güçlük oluşturmaktadır.

Sulzby (1991), erken okur yazarlığı; "birinci sınıf öncesinde ve gelişimsel yetkinliğe sahip olunan dönemde, okuma ve yazmayı etkili ve pratik öğrenebilmesi için çocuğun ilgi duyduğu alanlarda bilgi ve tecrübeleri ihtiyacını da göz önüne alarak kazandırılması olarak belirtmiştir. Erken okur-yazarlık; çocuğun okuma-yazma dönemi öncesi nitelikli kitap okuma etkinlikleri, zenginleştirilmiş materyaller, yapılandırılmış oyunlar ve etkinliklerle erken okur yazarlık becerilerini geliştirmesidir.

Bireyin doğumu ile birlikte okuryazarlık deneyimi de başlamaktadır (Karaman, 2013). Doğum ile başlayıp okuma yazmanın öğretilmeye başlandığı 1.sınıfa kadar olan sürede desteklenen erken okuryazarlık beceri ve farkındalık eğitimi çok önemlidir. Çocuklar bebeklikten itibaren yaparak, deneyimleyerek ve yaşayarak öğrenme fırsatları sunmak önemlidir.

Whitehurst (1998), okuryazarlık becerilerinin temelini, okul öncesi dönemde kazanıldığını, deneyimleri, bilgileri ve yetenekleri içeren akademik becerilerin tamamının oluşturduğunu ifade eder. Bu bağlamda okulöncesi eğitimde kazandıkları becerileri çocukların ileriki eğitim hayatları için alt yapı oluşturmaktadır. Erken okuryazarlık becerileri yaşamın ilk 6 yılında sürekli geliştirilen bir süreçtir. Erken okuryazarlık becerilerinin, çocuklar ilkokula başlamadan önce geliştirilmesi gerekmektedir. Adams'a göre (1990); çok sayıdaki çocuk bu becerileri kazanamadan ilkokula başlamakta ve okuma-yazmayı öğrenmede zorluklar yaşamaktadır. Bu zorluklar sadece ilkokul sürecini değil tüm okul hayatlarını etkilemekte ve bu çocuklar yaşamları boyunca zorluklar çekmeye devam etmektedir.

Dev'e göre; alfabe bilgisi, sözcük bilgisi, harf bilgisi, yazı yazma yeteneği, yazı farkındalığı ve sözel dil erken okuryazarlık ile ilgili temel becerileri oluşturur. Erken okuryazarlık becerilerini okulöncesi dönemde kazanan çocuk okuma-yazma dönemine kolayca adapte olabilmektedir.

Çocukların sözel ve yazılı dili öğrenerek, aktif ve fonksiyonel bir şekilde yaşamlarına entegre etmeleri gerekmektedir. İhtiyaç duyulan dil becerilerini kazanmaları için çocuklara eğitim kurumlarının okul öncesi bölümlerinde düzenlenen atölyeler ve etkinlikler önemli bir katkıya sahiptir (Bal ve Güven,2000). Okul öncesi eğitimi içerisinde bulunan drama etkinlikleri, Türkçe etkinlikleri, masal ve oyun etkinlikleri çocukların dili kullanmasına ve dil gelişimlerine yardımcı olmaktadır (MEB,2006).

Yaratıcı drama ile tüm duyularımızı fonksiyonel olarak kullanırız. Ayrıca yaratıcı drama dinamik bir süreçtir ve sürekli değişkenlik barındırır. Bu da aktif bir etkinliği beraberinde getirir. Aktif etkinlik ve tüm duyuların kullanılması çocuklar için öğrenmeyi zevkli hale getirerek çocukların daha etkili ve kaliteli öğrenmesini gerçekleştirmektedir.

Çocuklar yaratıcı drama etkinliklerine; bedenleri, duyguları, düşünceleri ve sesleri ile katılırlar. Etkinlik süresince etkileşim kurarlar, kendilerine düşünmek için vakit ayırırlar, hayaller kurar, oyunlar oynar ve mutlu olurlar. Yaratıcı drama süreci doğrudan öğrenme kalitesini etkilemektedir ve çocuk bu süreçte ne kadar aktifse ve mutluysa bir o kadar da süreçten faydalanmış demektir (Öztürk, 2003).

Bolton'a göre (1979) yaratıcı drama, bir dil eğitim aracı ve iletişim becerilerini ilerletmek için etkin bir metot olarak kullanılabilir. Çocuklar, yaratıcı drama yöntemi ile kişilerle duygu ve düşüncelerini paylaşma fırsatı bulur. Ayrıca farklı olaylarla karşılaşarak değişken durumlarda yeni deneyimler kazanma şansı yakalarlar. Bu şekilde çocuklar yeni sözcükler öğrenerek ve konuşmayı, dinlemeyi, düşünmeyi deneyimleyerek iletişim becerileri kazanırlar. Erken okuryazarlık becerilerini kapsayan sözcük bilgisi, dinlediğini anlama becerisi ve sesbilgisel farkındalık; iletişim ve dil becerileri birbirini tamamlayan öğelerdir.

Okulöncesi döneminde yaratıcı drama ve dil gelişimi ilişkisini inceleyen birçok kaynak yaratıcı drama ve dil gelişimi arasında, anlamlı bir ilişkinin olduğuna işaret etmektedir. Erken okuryazarlık becerileri ve yaratıcı drama arasında ilişkisini inceleyen kaynaklar bulunmamıştır. Dil gelişimi ve erken okuryazarlık becerileri arasında güçlü bir bağ olmasından kaynaklı alanda yapılan dil gelişiminin yaratıcı drama ile bağlantısını inceleyen kaynaklar araştırılmıştır. İncelenen araştırmalar sonucunda dil gelişimiyle yaratıcı dramanın güçlü bir etkileşime ve bağlantıya sahip olduğu görülmüştür. Anaokulu sınıfındaki altı yaşındaki çocuklara uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin dili kullanmalarında katkısının olup olmadığını araştırılmıştır. Uygulama sonucunda yapılan son testlerde çocukların toplam sözcük sayısı, kullandıkları ortalama sözcük sayısı ve bir tümcede kullandıkları toplam sözcük sayısı ölçülmüştür. Uygulamaya katılan çocuklarda bu alanlarda gözle görülür bir gelişme görülmüştür (Sofu Yaşare, Aktaş Arnas, 2007). Niedermeyer ve Oliver (1972) yaratıcı drama üzerine araştırmalar yapmış ve drama etkinliklerin erken okul çağında dilsel gelişim ve konuşma becerisi üzerine katkı sağlandığını bulmuşlardır. Koç, (2009) altı yaş çocukların yaratıcı drama ile dil gelişimlerini incelemiş ve drama eğitimi alan çocukların dil gelişiminde belirgin iyileşmelerin olduğunu tespit etmiştir. Okul öncesi dönemde çocuklarla düzenledikleri yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde, çocukların dil kullanım becerilerinin arttığını

bağlaçları, sıfatları, isimleri ve fiilleri etkin kullandıklarını tespit etmiştir (Aktaş Arnas, 2007).

Yapılan alan taramasında erken okuryazarlık becerilerine yaratıcı drama yönteminin etkisini incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda yapılan araştırmanın problemini "anasınıfına devam eden çocuklara erken okur yazarlık becerilerine yaratıcı drama eğitiminin etkisinin belirlenmesi" oluşturmaktadır.

1.2 Amaç

Bu araştırmanının amacı anasınıfına devam eden çocuklara erken okur yazarlık becerilerine yaratıcı drama eğitiminin etkisini incelemektir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır.

1. Deney ve kontrol grubu çocukların "Erken Okuryazarlık Becerileri" ölçümü için yapılan ön testlerde çıkan puanların arasında fark var mıdır?

2. Deney ve kontrol grubu çocukların "Yaratıcı Drama Eğitimi Programı Sonrası Erken Okuryazarlık Becerileri' ölçümü için yapılan son testlerde çıkan puanların arasında nasıl bir fark görülmüştür?

3. Kontrol grubu çocukların ön ve son testleri arasında farklılık var mıdır?

4. Deney grubu çocuklarının ön ve son testleri arasında farklılık var mıdır?

1.3 Önem

Ertürk, (1974) göre insanlar bulundukları ortam koşullarına uyum sağlayarak hayatta kalmış ve gelişmeye devam etmiştir. Bu gelişimin temelini eğitim oluşturmaktadır. Eğitimin en geniş tanımı "Bireyin deneyimleri, tecrübeleri ve yaşantıları sayesinde davranışlarında gelişim gösterme sürecidir". Bu tanımı referans alarak deneyimler, tecrübeler ve yaşantılar eğitim için bir temel oluşturmaktadır diyebiliriz. Geçmişten günümüze eğitim alanında birçok sistem ve yöntem geliştirilmiştir. Bu yöntemlerden biri olan yaratıcı drama, yaşantılar yoluyla bilgi aktarımı sağlayan eğitim yöntemlerinin başında gelir. Ek olarak yaratıcı drama eğitim anlayışı, çocuğu eğitimin merkezine almaktadır (Samsa,2020). Erken okuryazarlık beceri doğumla başladığını düşündüğümüz

çocuğun planlı ve sistematik bir eğitimle, çocuğu merkez alıp oyunsu süreçlerle öğrenimi kalıcı hale getirmektedir. Üstündağ'a göre (1998) oyunlaştırılmış süreçlerle aktarılan bilginin daha kalıcı olduğu yapılan çalışmalarla ve araştırmalara desteklenmektedir.

- Okul öncesi eğitiminde kazanılan becerilerden okuryazarlık, çocuğun ileriki yıllarındaki akademik becerilerinin temelini oluşturacaktır. Bu yaklaşımla yaratıcı drama kullanılarak erken okuryazarlık programının geliştirilmesi, uygulanması ve bilimsel incelenmesi açısından önemli görülmektedir.

- Ülkemizde yaratıcı drama ve erken okuryazarlığın ilişkisi üzerine yapılmış bilimsel çalışmaya rast gelinmemiştir. Bu açıdan çalışma sonuçlarının, okulöncesi dönem için uygulanan eğitim programına katkı sağlayacağı ve erken okuryazarlık kazanımlarını olumlu yönde etkileyeceği, okulöncesi öğretmenlerine ve alanda çalışan yaratıcı drama eğitmenlerine erken okuryazarlık becerilerinin önemi konusunda farkındalık oluşturacağı öngörülmektedir.

- Yaratıcı drama esas alınarak planlanan ve uygulanan programın etkisini inceleyen bu araştırma ile eğitimde yaratıcı drama yönteminin öneminin farkına varılması ve eğitmenlerin bu yöntemler hakkında farkındalık sahibi olmaları öngörülmektedir.

1.4 Varsayımlar

- Deney ve kontrol grubundaki çocukların normal gelişim gösterdikleri,
- Deney ve kontrol grubundaki çocukların benzer sosyal, ekonomik ve kültürel düzeye sahip oldukları varsayılmıştır.

1.5 Sınırlıklar

Bu araştırma, bağımsız bir anaokulunda 2021-2022 yıllarında birinci ve ikinci dönem süre zarfında uygulanmıştır. Kontrol ve deney grubu 2015-2016 doğumlu çocuklar ile sınırlı tutulmuştur. Deney grubuna yapılan uygulama 10 hafta ile sınırlıdır. Çocukların ailelerinin demografik değişkenleri dikkate alınmamıştır.

1.6 Tanımlar

Erken Okuryazarlık: Bireylerin birinci sınıfta okuma-yazma öğretimine başlamadan önceki süreçte, okuma yazmaya hazırlık olabilecek tüm kazanımlarının bütünü olarak açıklanabilir (Kargın, 2015).

Yaratıcı Drama: Canlandırmanın esas alındığı ve süreç boyunca doğaçlama veya rol yapma ve tiyatro gibi teknikler kullanarak grup içinde ve gruptaki bireylerin yaşantı ve birikimlerinden yola çıkarak yapılan canlandırmalardır (Adıgüzel, 2006).

Eğitimde Drama: Canlandırmanın esas alındığı ve süreç boyunca doğaçlama veya rol yapma ve tiyatro gibi teknikler kullanarak; kavramları, duyguları veya davranışları oyunlar oynayarak aktarmaktır (San ,1991).

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Erken Okuryazarlık

Erken okuryazarlık kavramı 1950'li yıllarda ilk ismi geçmeye başlanmıştır. 1960'lı yılların ortasında Marie CLAY etkili araştırmalar yapmıştır. O yıllarda erken okuryazarlık kavramı ile yapılan inceleme ve araştırmalar okuma-yazma sürecine odaklanmıştır. Clay (1991), ilkokul öncesi amaçlanan kazanımları dil becerileri olarak nitelendirmiştir.

1928'de iki Amerikalı psikolog tarafından "okumaya hazır oluş" kavramı ile belirtilmiştir. Okumaya hazır oluş kavramı çocuğun yaşıyla ilgili olduğu belirtilmiştir. Geçmiş dönemlerde eğitimciler çocukların 6 yaşından büyük olması gerektiğini düşündükleri için bilişsel olarak öğrenmenin uygun olmadığını düşünen eğitimciler okumaya hazır oluş ile ilgili içerikleri çocuklara aktarılmamasını düşünmüşlerdir (Çetin, 2019). Erken okuryazarlık süreciyle ilgili çalışmalar çocukların formal eğitim sürecine başlamadan önce yazılı dil hakkında ne bildiklerine ilişkin düşünceler ile başlamıştır (Yumuş, 2018).

Günümüzde okulöncesi dönemde okuma yazmaya ilişkin becerileri geliştiren ön koşulun yanı sıra bilgi, tecrübe ve tutumların önemi vurgulanmaktadır. Walker (1975), okuma-yazma becerilerindeki gelişme, iyileşme ve başarı, okuma öncesi öğrenilmesi gereken alt becerilerin kazanılmasına bağlıdır. Bu süreçte sosyal ilişkiler, çevre ve uyaranların etkisi önemlidir. İlk yıllarda kitaplar, görsel kartlar, sembolleri içeren materyallerle etkileşim halinde büyüyen çocukların okuma yazma becerileri konusunda farkındalıkları gelişmiş olacaktır. Bebeklik döneminde başlayıp ilkokul dönemi başlayana kadar verilen erken okuryazarlık eğitimi, çocukların ileriki yıllardaki akademik başarı, tutum ve inançlarını olumlu yönde etkileyecektir. Erken okuryazarlığın önemli ve kritik olduğunu öğretmenlerin ve ailelerin inanması ve bu doğrultuda iş birliği içinde hareket edilmesi gerekmektedir.

Okulöncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi ve gelişmesi; eğitmenlerin alana inançları ve tutumlarına bağlıdır. Öğretmenlerin programa inanmaları ve uygulamaları geliştirmeleri çocukları erken okuryazarlık becerilerinin gelişimiyle doğru orantılıdır (Berthelsen, 2007). Whitehurst ve Lonigan (2001) çalışmalarında erken okuryazarlık becerilerinin alt başlıklara ayrılmıştır. Alt başlıkları; sözcük bilgisi, kelime sayısı, fonolojik, görsel, yazı ve harf bilgisi ve etkin dinleme şeklinde beceriler olarak belirtilmiştir.

Phillips ve Lonigan (2009) da bebeklik döneminde gelişimi başlayan bu süreci çocuğa dünyayı keşfedecek, deneyimleyecek çok yönlü geliştirilmiş materyallerle çevrenin hazırlanmasını vurgulanmıştır. Erken okuryazarlık becerilerinin gelişmesi için bebeklik dönemi itibariyle özen gösterilmesi ve sürecin izlenmesinin ve takip edilmesinin önemi vurgulanmıştır. Bu dönemde hedeflenen önemli amaçlardan biri de çocuklara okuma ve yazmayı öğretmek yerine okuma-yazma öncesi becerilerini geliştirmek olduğu vurgulanmıştır (MacLean, 2008).

Whitehurst ve Lonigan, okuma becerisi için temel olarak iki kazanım üstünde durmuşlardır. Bu kazanımlar fonolojik ve alfabe farkındalığıdır. Bu kazanımlar ile okuma kazanımı arasında doğrusal bir ilişki vardır. Erken çocukluk döneminde hem sözel dil becerileri hem kod çözme becerileri gelişimi birlikte gelişmektedir. (Çetin, 2019).

Erken okuryazarlık eğitiminin planlı ve sistematik olmasının gerekliliğini ve çocuklara etkisini ölçmek için birçok araştırma yapıldığı gibi testlerde geliştirilmiştir.

Missall (2007), ilkokula başlayan çocukların okuma yazma becerilerini incelemiş ve bu çocukların anasınıfında gösterdikleri erken okuryazarlık becerileri arasında bağlantı olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırmada, anaokulunda erken okur yazarlık becerileri kazanan çocuklardan anlamlı bir çoğunluğun ilkokul birinci sınıfta etkin okuma ve yazma becerileri kazandığı gözlemlenmiştir. Benzer bir araştırma Cabell (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Okulöncesi çocuklardan oluşan bir grupta erken okuryazarlığa yönelik becerileri incelenmiştir. Bu çocukların ilkokulda gösterdikleri okuma ve yazma kazanımları da incelenmiş olup arada doğrudan bir ilişki olduğu saptanmıştır. Spira (2005), erken okuryazarlık kazanımlarının akademik becerilerin yanı sıra çocukların olumlu davranış, göstermelerinde de önemli olduğu, erken okuryazarlık becerilerine

edinmiş çocukların okulun ilk zamanlarında daha az problemli davranış yapılan çalışmalarda gözlemlenmiştir (Kargın, 2015).

2.2 Erken Okuryazarlık Becerilerinin Alt Boyutları

Erken okuryazarlığa yönelik becerilere ait alt boyutlar ve dil gelişimi birbiriyle bağlantılıdır. Alt boyutları; ses, sözcük, harf bilgisi ve dinlediğini anlama olarak sınıflandırabiliriz (Kargın, 2015).

2.2.1 Sözcük bilgisi ve dinlediğini anlama

Sözcük bilgisi; dinlediğinde, konuşulduğunda ya da okunduğunda anlamlandırdığı ve anladığı sözcüklerin toplamadır. Sözcük bilgi edinimde dikkat, kullanılabilirlik, tekrarlar ve sözcükleri kullanma süreçleri önemlidir (Griffith, 2008). Sözcük bilgisi edinimi, çocuklarda bireysel farklılıklar vardır. Alan taramaları yapıldığında sözcük edinimi çevresel etkenler mi genetik etkenler mi etkili olduğu net olarak belirtilmemiştir. Çocuğun sözcükleri konuşma esnasında duyduğunda anlamlarla eşleştirmesi gerekmektedir. Çocuğun bu edinimi hazır oluşunun yanı sıra sözcükleri tekrar tekrar duyması ve maruz kalması oldukça etkilidir.

Çocukların dinleme gibi veya konuşma gibi yeteneklerinin gelişmesi; yeni sözcüklere ve cümlelere ilgisini artırmaktadır. Çocukların aktif olarak kullandıkları sözcükler, aktif dinleme ve konuşmaları ilkokul da akademik başarılarına katkı sağlamaktadır. Çocuklar yaşlarına ve ihtiyaçlarına göre çevresindeki konuşmalara ilgi duyar. İlgisi doğrultusunda etrafındaki kişileri dinler. Dinleme kavramı esas alınarak alanda birtakım çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda dinleme çok farklı şekilde tanımlamışlardır. Bu tanımlardan yola çıkarak dinleme; sözel ve bedensel iletileri doğru anlama, yorumlama, edindiği bilgileri zihinde depolama ve uyaranlara karşı tepki verebilme becerisi olarak tanımlanabilir (Sarıca, 2021).

Dinleme becerisi ve sözcük bilgisi edinimi çocuklarda rutin olarak geliştiği düşünülse de Landry (1969), çocuğun yaş aldıkça dinleme becerilerinin gelişeceğine dair yanlış inanışın giderek değiştiğini belirtmiştir. Son yıllarda dinleme becerilerinin, dinleme öğretimleri ile geliştiğini kanıtladığını dile getirmiştir. Ayrıca çocukların okuma

becerilerinde olduğu gibi eğitim ve programlarla beceri, edinim ve bilgilerin arttığına vurgu yapılmıştır.

Erken okuryazarlık becerilerinin gelişimine dinleme ve dinlediğini anlama yeteneğini oldukça kıymetlidir. Bir dili anlamak için; cümle bilgisi, cümle yapısı, sözdizimi ve sesbilgisi temel bileşenleri çözümlemiş olmak gerekmektedir. Bu gibi temel bileşenlerde problem yaşayan kişiler iletileri anlama problemi yaşarlar (Pearson,1982).

Çocukların okurken sözcüklere doğru anlamları yükleyebilmelerini sağladığı için; sözcük bilgisi okuduğunu anlama başarısını da büyük oranda belirler (Sarıca, 2016).

2.2.2 Sesbilgisel (fonolojik) farkındalık

Sesbilgisel farkındalık, dil kuramların odağı olduğu gibi erken okuryazarlık becerilerinde önemli bir beceridir. Sesbilgisel farkındalık dil gelişimi ve erken okuryazarlık becerileri gibi kuramların bir parçasıdır (Wagner, 1987). Sözcükleri oluşturan, seslerin farklılıkları ve benzerlikleri fark edebilme becerisidir (Bennett-Armistead, 2005). Sesbilgisel farkındalık becerilerini aşamalı olarak sıraladığımızda hece, sözcük, ilk ve son ses farkındalığı, uyak ve sesbirim farkındalığı olarak sıralayabiliriz (Philliphs, 2008).

Hempenstall'a (2003) göre, çocuğun sözcükler birleşerek cümleleri oluşturduğunu, sözcüklerin bazılarının uyaklı olduğunu, sözcüklerin ilk ve son seslerinin aynı olduğunu, sözcüklerin hece sayısının farklı olduğunun farkına varabilmesidir.

Sesbilgisel farkındalık 2-3 yaşlarda başlayan ve okulöncesi dönemde çok sık ele alınan bir beceridir. Örneğin çocukların ''k'' sesi ile başlayan sözcükler üretmesi ya da son sesi kullanarak sözcük üretmesi erken okuryazarlık programı uygulayan sınıflarda sıkça rastlanmaktadır. Bu farkındalık ile alan taraması yapıldığında; Schuele ve diğerleri (2007) çocuklar dilin seslerine 2 yaşlarında dikkat ettiklerini belirtmiştir.

Moats, (2010) sözcükleri hecelere ayırabilmelerini 4 yaşından itibaren yapabilirler. Ses bilgisel farkındalık becerileri altı ayda bir önemli gelişme ve değişim gözlenebilir.

Her Paris'e göre (2011), iki ve üç yaşlarında çocukların sesbilgisel farkındalıkları üç ile beş yaşlarına nazaran daha yavaş gelişmektedir. Yaşamın ilk beş yılında çocuklar hızlı bir gelişim gösterirken altı yaşlarına doğru yavaşladığın belirtmiştir (Karaman, 2016).

2.2.3 Yazı farkındalığı

Yazı farkındalığı, "çocuğun yazının biçimi ve işlevleri hakkındaki farkındalığı" olarak tanımlanmaktadır (Sarıca, 2016). Çocukların, yazı farkındalığı sürecinde harflerin özellikleri ve isimleri, işlevleri, yazıya dair formlar ve işlevler hakkındaki bilgileri edinmektedir (Justice, 2018). Çocukların okuma yazmayı öğrenmeden önceki dönemde edindikleri bilgilerin tümü yazı farkındalığını kapsamaktadır (Pence, 2006).

Formel eğitim öncesinde informal eğitim sürecinde markaların, menülerin ve afişlerin isimlerini söylediklerini görebiliriz. Okulöncesi eğitimi ile birlikte çocukların çevrelerindeki uyaranlar artıkça yazı farkındalıkları gelişmektedir. Çocuğun yazı sembollerinin olduğunu ve hepsinin de farklı amaçlarla kullandığını anlaması önemlidir. En temel becerilerinden biri harfleri sözcüklerden ayır etmeleridir. Ardından noktalama işaretleri (virgül, ünlem, nokta) hakkında farkındalık kazanmasıdır. Okulöncesi dönemdeki çocukların yazı birimlerine ayırmaları 3-5 yaşlarında kazanmaktadırlar. Bu becerileri ilkokulda resmi okuma ve yazma döneminde geliştirirler. Alan uzmanları çocukların metin içinde sözcük bilgisine ilişkin farkındalık kazandıklarında iyi bir okuryazar olabileceklerini ileri sürmüşlerdir (Morris, 2003).

Yazı farkındalığı, yazının işlevi, biçimini ve sözel iletişimle bağlantısını kurmasını kapsar. Örneğin okuma kurallarında yazının soldan sağa gitmesi, yukardan aşağıya doğru ilerlediğini, noktalama işaretleri, büyük ve küçük harf, kısa ve uzun sözcükler hakkında farkındalık kazanması da yazı farkındalığı kapsamındadır.

Erken okuryazarlık becerilerinde yazı bilgisinin çok yönlü bir rolü vardır. Yazı bilgisinin çok yönlü olması gelişimin tüm alanlarını etkilemesindendir. Bu etki çocukların yazıya dair bilgi, beceri ve deneyimleriyle çok etkilidir.

Yazı bilgisinin, erken okuryazarlık becerileri alanında kapsamlı bir ilişkisi vardır. Yazı farkındalığı dediğimizde gelişimin bir alanından ziyade tüm alanlarını etkilemesi açısından önemlidir. Çocukların yazıya dair bilgi ve tecrübe birikimleri çocukların çok yönlü olmasını hem kalıtsal hem de dış faktörlerle açıklayabiliriz (Storch, 2002).

Çocukların, erken okuryazarlık becerilerini fonolojik ve yazı farkındalığı artırmaktadır. Bu farkındalığın yüksek olması çocukların okuma yazmaya geçişi desteklemektedir. Bu

süreçler çocukların ileriki hayatında okuma başarısındaki başarı farklarındaki farkı azaltma açısından önemlidir (Lonigan, 2000).

Roberts'e göre (2005), çocuklarla okuma, yazma etkinliklerini kapsayan oyun ve diğer aktiveler sırasında planlanan yazı farkındalığı etkinliklerin sıklığından ziyade niteliğine vurgu yapmıştır. Ebeveynlerin çocuklarına sağladığı duygusal ve etkili etkileşimin önemine vurgu yapmıştır.

2.2.4 Alfabe-harf farkındalığı

Alfabe bilgisi, çocukların farklı seslerin birleşerek sözcükleri oluşturduğunu, sözcükleri sözel dile aktarmak için seslerin kullanıldığının fark edebilmesidir. Her harfin bir sesi de olduğunu anlayan çocuk harf-ses bilgisini kavramıştır (Bennett- Armistead vd., 2005). Çocukların dillerine özgü harf sistemini kavradıklarında alfabe bilgisini öğrenmiş olur. Harf isimlerini ve seslerini bilme, birbirlerine yakın beceriler gibi görünse de farklı becerileridir. Harf isimlerini sözcük başında olduğunda çocuklar daha kolay öğrenebilmektedir. Görsel bir sembolün temsiline harf isimlendirme becerisi olarak adlandırabiliriz (McBride-Chang, 1999).

Çocuklardan okulöncesi dönemde kazanılması beklenen harf bilgisi becerileri ülkemizde ve dünyada farklılıklar göstermektedir. Okul Öncesi Eğitim Programı yeni güncellenmesi ile harf öğretimi programda uygun görülmemektedir (MEB, 2013). Farklı ülkelerde ise çocukların kendi ismi içindeki harfleri tanıma, çevrede yazılı materyallerdeki harflerle bildikleri harfleri birleştirmesi, alfabede mevcut büyük ve küçük harfleri tanımaları ve günlük hayatında sık duyduğu sözcükleri görsellerden tanımları beklenmektedir (Morrow, 2007; Schickedanz, 2004).

Çocuğun okuma-yazma süreçlerinin temellini alfabetik süreçlerde yaşadığı tecrübe, deneyim ve edindiği bilgiler oluşturur. Ulusal okuma paneli 'ne göre sözcüğü tanıma için ilk koşullardan harf-ses bilgisidir. Alfabetik bilgiler ilerledikçe devamlılık artmaktadır. Çocuklar, sözcüklerin harf dizisinden oluştuğunu fark etmeye başlarlar (Harris, 2017).

Alfabeyi öğrenme sürecinde dikkat, düşünme, problem çözme, öğrenme teknikleri ve stratejileri sentezlenerek sürmektedir. Küçük yaşlarda edinilen alfabe bilgisi çocukların ileriki yaşamlarında okuma başarısının en iyi öngörücüsüdür (Neal, 2007). Okulöncesi

eğitime devam eden öğrencilere verilen erken okuryazarlık becerilerinin amacı okuma-yazma dönemini daha kolay atlatabilmektir. Okuma ve yazmayı daha kolay öğretebilmek için eğitmenler alfabe bilgisi vermektedir. Çocukların derinlemesine öğrenmeleri için uygun stratejiler belirleyerek çocukların yeteneklerine göre geliştirilmesi gerekmektedir (Johnson, 2008).

2.3 Yaratıcı Drama Eğitimi

2.3.1 Yaratıcı drama kavramı

Eğitimde drama, drama gibi yaratıcı drama anlamına gelen farklı kavramlar kullanılmaktadır. Kimi zamansa incelemeler yapıldığında rol oynama, doğaçlama gibi yaratıcı dramanın teknikleri bile bu kavram yerine kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Yaratıcı drama eğitimini, Türkiye'de yaygınlaştırılmasında öncülük yaparak büyük emek harcayan San yaratıcı dramayı "tekniklerinden yararlanılarak bir grubun; bir yaşantıyı, bir durumu, bir fikri birtakım teknikler kullanarak ve deneyim, duygu, düşünme ve yaşantıları yorumlayarak oyunsu süreçler içerisinde canlandırmasıdır "olarak tanımlamaktadır (Akt. San, 1990).

Amerika Birleşik Devletleri'nde "yaratıcı drama", Almanya'da "okul oyunu" ya da "oyun ve etkileşim", dramayı eğitim süreçlerinde kullanmada en deneyimli ülke olan İngiltere'de "eğitimde drama", Türkiye'de ise "yaratıcı drama" kavramları kullanılmaktadır (San, 1996). Yaratıcı drama farklı isimlerde tanımlandığı gibi farklı kavramlarla ifade edildiği görülmektedir. Bu çalışma ise "Yaratıcı Drama" kavramı kullanımı tercih edilmiştir.

2.3.2 Yaratıcı drama eğitiminin önemi

Yaratıcı drama, tekniklerinden yararlanılarak bir grubun; bir yaşantıyı, bir durumu, bir fikri birtakım teknikler kullanarak ve deneyim, duygu, düşünme ve yaşantıları yorumlayarak oyunsu süreçler içerisinde canlandırmasıdır (Akt. San, 1990). Heathcote ve Herbert'e göre, sahneye ve izleyiciye gerek duymadan oyunsu süreçlerle rol yaparak yaşama dair deneyimleri artırmaktadır. Yaratıcı dramanın temelinde çocuk oyunlarıdır. Çocuklar oyun ortamında en doğal şekilde öğrenirler. Oyun, çocukların dünyasında

öğrenme, yaratıcılık, iletişim becerileri deneyimleyerek yetişkinliğe hazırlamaktadır. Oyun içinde dramatiklik vardır. Çocukların yaşıtları ile kurdukları iletişim ve etkileşim içerisinde ürettikleri oyun türüne dramatik oyun olarak tanımlanır. Bu oyun türüne en iyi örnek evcilik oyunları verilebilir. Taklit, oyunların vazgeçilmezidir. Bu gerekçe ile yaratıcı drama ve dramatik oyun taklit açısından farklılık gösterirler (Adıgüzel 2006: 19-20). Dramatik oyunlar, çocuğun yaratıcı drama eğitimine olan ilgisini güçlendirir. Yaratıcı drama içerisindeki dramatik oyunlar çocuğun dramaya uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır (Pollisini, 1994). Çünkü dramatik oyun çocukların bildiği bir oyundur (Adıgüzel, 2006). Yaratıcılık, daha öncesinde yaşanmamış deneyimler, fikirler ve üretilmemiş ürünleri özgün olarak ortaya çıkarmaktır. San' (1990) tanımlarken ise yaratıcı dramının, kişilerin belirli bir konuda algılarını, bilgilerini ve yeni fikirler üretme sürecinde tiyatro ve drama tekniklerinden yararlanılarak oyunsu ve canlandırma süreçlerdir. Okulöncesi dönemde çocukların tüm gelişimlerin hızlı gelişmektedir. Bu süreçte oyunsu süreçlerle eş güdümlü birçok alan gelişmektedir. Yörükoğlu'na (2002) göre de çocuklara sağlanan özgür ve uyarıcı ortamlar zihin gelişimini hızlandırmaktadır. Çocukların, dil dağarcığı zenginleştiği gibi anlatım gücü de artmaktadır.

Okulöncesi eğitim çocuklar için dil gelişimi için çok kıymetlidir. Çocukların grup içerisinde sağlıklı iletişim kurup sürdürmesi çok önemlidir (Önder, 2003). Yaratıcı drama eğitimlerinde çocuk kendini rahat ifade edebildiği ortamlar sayesinde gerekli öğrenmelerin yanı sıra kendini rahat ifade edebilmektedir. Etkili bir iletişim için çocuğun kendini rahat ifade ederek başkalarına sözlü ve sözsüz iletişimle kendini ifade etmesidir.

Dramatik oyunlar çocukların davranış ve hareketlerini özgürce sergilediği bir oyunlardır. Dramatik oyunla çocuklar çevrelerindeki hikayeleri, olayları imgelemeye yönelik oyunlar oynanmaktadır. Evcilik oyunu buna örnek gösterilebilir (Adıgüzel, 2006).

Dramatik olgular mutlaka çocuk oyunlarında yer almaktadır. Çevresiyle etkileşim içerisinde bulunan ve kendinden bir şeyler katan çocuk süreç zarfında öğrenme süreci ve dramatik etkinlik içerisindedir. Dramatik etkinliklerin temelini öğrencilerin canlandırması oluşturur. Dramatik oyunlarda çocukların aktif katılımları söz konusudur. Aktif katılım sergileyen çocuk sürece daha iyi odaklanır ve etkinliklerde sonuçlar elde eder. Bu süreçler sayesinde motivasyon açısından olumlu ve eğitim açısından başarıdan

bahsedebiliriz (Beehner, 1990). Çocuklar dramatik oyunlarla aktif olmaları ve iş birliği ile oyunsu süreçlerle eğlenerek süreçte kalmaktadırlar. Çocuklar rol aldıkların çevrelerinde onları etkileyen olay ve durumları canlandırırlar. Bu canlandırmalar dil edinimlerine hizmet ettiği gibi sosyalleşmelerine ve özgüven kazanımları açısından da çok kıymetli süreçlerdir.

Adıgüzel'e göre, (2006) dramatik oyunların temelindeki en büyük unsurlardan birisi taklittir. Oyun süreçlerinde taklidin kaynağını oluşturan modeller, davranış biçimlerinin ve dil gelişimlerinin temellerini oluşturmaktadır. Erken yaşlarda oyunlar çocukların gelişimsel süreçlerinde önemli rol oynarlar. Drama etkinliklerinde çocuklar oyun oynayarak birçok alanda bireysel gelişim süreçlerini deneyimlemektedir ve günümüz okul öncesi eğitiminde de drama eğitimi giderek yaygınlaşmaktadır. Yaratıcı drama etkinliklerinde katılımcılar özgür bir biçimde kendilerini ifade edebilecekleri ve farkındalıklarını artırabilecekleri fırsatlar elde ederler. Örneğin çocuk; uçan balonla dünyayı dolaşan bir gezginden mekikle uzayı arşınlayan bir astronota kadar çok geniş bir yelpazede role girebilmektedir. Yaratıcı drama etkinliklerinde çocuklar eğlenmenin yanı sıra dil gelişim kazanımları da edinmektedirler (Özer, 2008). Yaratıcı drama yöntemi ile çocuk sözcük bilgisi, dinlediğini anlama, görsel okuma, isim farkındalığı gibi erken okuryazarlık becerilerini deneyimlemiş olur. Oyunları ve canlandırmaları bir metinden bağımsız şekilde sergiliyor olmaları iş birliği açısından ve iletişim becerileri açısından kazanımları da artırmaktadır.

Çocukların bir metine bağlı olmadan canlandırma yapmaları yaratıcılıklarını da artırmaktadır. Yaratıcılık; yeni düşünceler, fikirler, ürünler ve tezler sunabilmektir. Yaratıcı olmak kişinin temel bilgilere hâkim olması, bağımsız düşünebilmesi, gerektiğinde alışılmış, kalıpları aşabilmesi ve yeteneklerini gün yüzüne çıkarması gerekmektedir (San, 1985). Öğretimde katılımcı öğrenciyi etken ve aktif duruma getirerek harekete geçirmek ve canlandırılan konuları yaşar hale getirmek için yaratıcı drama güçlü bir seçenek olmaktadır. Bu süreçte katılımcı öğrenci; aktif katılımıyla öğrenme sürecini yaşarken bir yandan da durum ve olayları canlandırarak yaşamaktadır (Üstündağ, 2006).

Dil becerilerini geliştirmek ve erken okuryazarlık eğitimini gerçek yaşantılarla vermenin en önemli yöntemlerinde biri de okulöncesi dönemde yaratıcı dramadır. Erken okuryazarlık becerisinin ve yaratıcı drama ile ilişkisi ile ilgili çalışmalara pek rastlanmamaktadır. Ancak dil gelişimi ve yaratıcı dramanın ilişkisi ve etkisi açısından çeşitli çalışmalar ve kaynaklar mevcuttur. Dil gelişimi ve erken okuryazarlık becerisi birbirinden bağımsız olmayan kavramlar olarak düşünüldüğünde yaratıcının dramının olumlu etkisi araştırmalarla da tespit edilmiştir.

Koç (2009) yılında "Eğitimde dramının altı yaş çocukların dil gelişimleri üzerine etkisi" başlıklı tez çalışmasında birçok dil gelişimi ve yaratıcı dramının etkisi ile ilgili araştırma hakkında bilgiler vermiş. Tez çalışmasında 2007 yılında yapılan dikkat çeken bir çalışmaya yer verilmiştir. Arnas, Cömertpay ve Sofu (2007), "Altı Yaş Grubu Çocukların Dil Kullanımına Yaratıcı Dramının Etkisi" adlı araştırmalarında anasınıfı eğitimi alan 6 yaş grubu çocuklara yaratıcı dramanın dil gelişimine katkısı araştırılmıştır. Yapılan bu inceleme sonucunda, çocukların içinden yaratıcı drama eğitimi alanların sözcük becerileri daha iyi çıkmıştır.

Drama etkinlikleri ile amaçlanan dil gelişimi hedefleri aşağıdaki gibi listelenebilir:

1. Fikirlerin ifade edilmesi
2. İnsanlarla ilişki kurma becerisinin kazanılması
3. Dinleme becerisinin kazanılması
4. Farklı durumlarda farklı dilin kullanılması
5. Dinlediğini sentezleme becerisinin gelişmesi
6. Kelime Sayısı

Bu hedefler sonucunda, dramının yalnızca bir öğrenme tekniği değil aynı zamanda dil gelişimi açısından etkili bir enstrüman olduğu düşünülmüştür (Gönen, 1986).

Slade (1995) ise drama uygulamalarında sözlü iletişimin önemine değinmiştir. Kendi düşünceleri ve algıları hakkında konuşan çocuk sessiz bir seyirciden öte aktif bir katılım sergilemektedir ve öğrenme yolunda ciddi atılımlar göstermektedir.

Çocuk ilk olarak yaratıcı dramının temel kavramlarını ve uygulama aşamasında kullanacağı sözcükleri öğrenir. Sonraki aşamada farklı etkinliklerde aldığı rollerle ve farklı yöntemlerle sözcükler arasındaki ilişkiyi keşfederek sözcükleri birleştirir. Bu sayede kelime dağarcığı artarak kendini daha iyi ifade eder düzeye gelir. Dil kazanımı hedefleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Cömertpay, 2006).

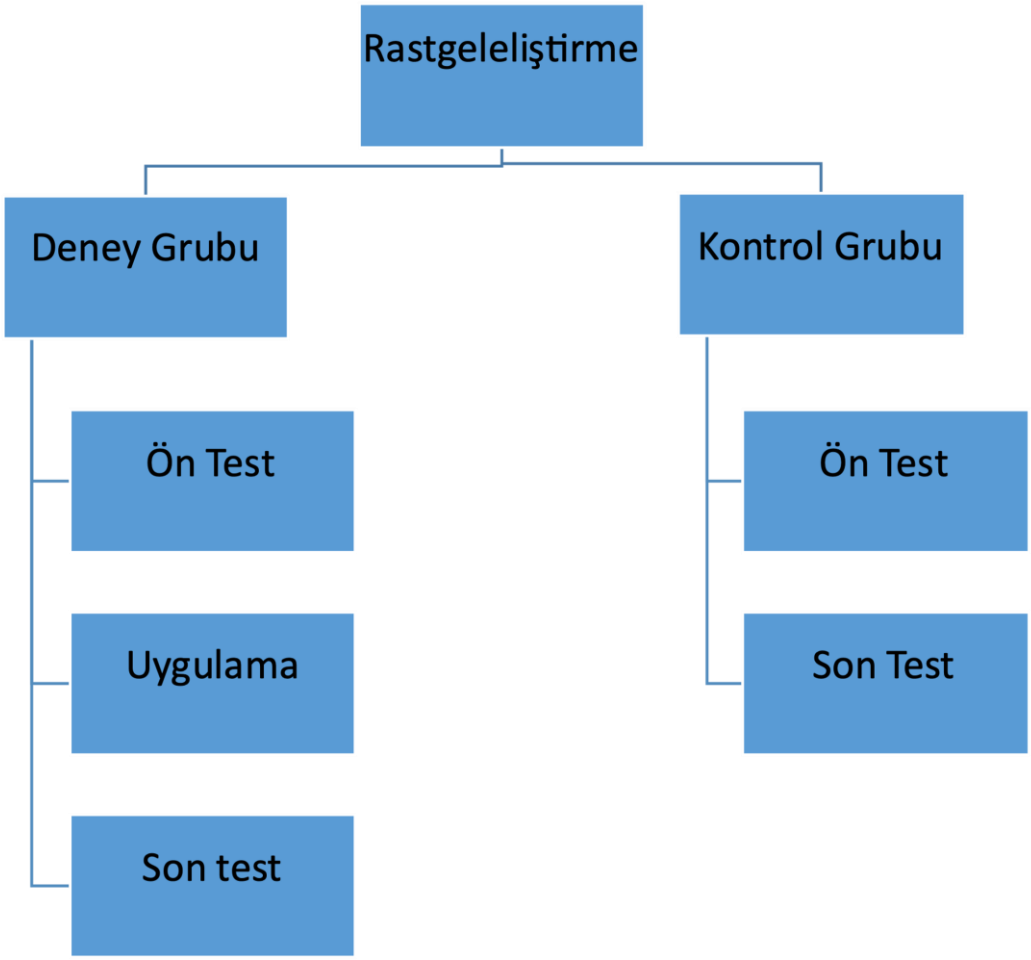
1. Konuşurken kendine güven
2. Konuşmayı başlatma
3. Konuşmanın sürdürülebilir olması,
4. Sözcük hazinesinin çoğalması,
5. Fikirleri aktarma,
6. İnsanlarla ilişki başlatma ve sürdürme,
7. Dinleme yeteneği,
8. Değerlendirme becerisi, tanımlama becerisi ve tartışma becerisinin kazanımı (Cömertpay, 2006).

Yaratıcı Drama eğitimi, dil becerilerini geliştiren okuma, konuşma destekleyen bir yapıya sahiptir. Okulöncesi dönemde okuma ve yazma becerisi gelişmediği için okulöncesi dönemde bu becerilerin yaratıcı drama geliştirilmesi çok kıymetlidir. Yaratıcı drama atölyelerinde çocukların sözel beceri yeteneklerinin gelişmesinin yanında topluluk karşısında kendini ifade edebilecekleri ortamlarda sunulmuş olmaktadır. Baldwin'e (2019) göre; rol oynamaya ve doğaçlamaya dayalı çalışmaları, tarih, coğrafya, çevre kişisel ya da toplumsal sağlık gibi konuları ya da tematik olarak belirlenen konuları, insana ilişkin sorunları içerebilir. Drama, bu süreçte bir konuyu, kavramları öğretmek, çocukların eleştirel yaklaşım, problemlere çözüm bulma ya da çatışma becerilerini geliştirmek amacıyla kullanılabilir.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Araştırmada, ön test- son test uygulanmıştır. Bir kontrol grubu oluşturularak yarı deneysel model kullanılmıştır. Araştırma modelinin tasarımı Şekil 1'deki gibi açıklanabilir: Demirel'e göre (2010), deneysel araştırmalar, ilgili değişkenlerin arasında neden-sonuç ilişkilerinin oluşturulduğu ve oluşturulan ilişkiyi neden-sonuç yönünden test ettiği araştırma türüdür.

Şekil 1. Demirel'in Deneysel Deseni (Demirel, 2010)

Deney grubu öğlenci öğrenciler arasından ve kontrol grubu sabahçı öğrenciler arasından rastgele seçilmiştir. Deney grubuna ve kontrol grubuna ön test (EROT) uygulanmıştır. Deney grubuna "Yaratıcı drama yöntemi ile erken okur yazarlık beceri eğitimi programı" uygulanırken kontrol grubundaki öğrenciler sadece farklı bir müdahale olmadan okulöncesi eğitimi almaya devam etmişlerdir. Erken okuryazarlık beceri programı tamamlandıktan sonra tüm çocuklara son test (EROT) uygulanmıştır.

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırma deneysel çalışma olmasından dolayı pandemi koşulları göz önünde bulundurulduğu için araştırma bir okulda yapılmıştır. Çalışma grubu oluşturulurken deney ve kontrol grubunun benzer sosyal-kültürel özellikler taşımasına dikkat edilmiştir. Pandemi koşulları da göz önünde bulundurularak her iki öğrenci grubu da aynı okuldan oluşturulmuştur. Araştırmaların Akşemsettin Anaokulunda yürütülmesine karar verilmiş ve böylelikle çalışmaların sürekliliği açısından bir istikrar sağlanmıştır. Örneklem seçilen çocuklar aynı okulun öğrencileridir. Kontrol grubu sabahçı öğrencilerden ve deney grubu öğlenci öğrencilerden oluşturulmuştur. Okula devam eden 5-6 yaş gruplarından 15'er çocuk ile deney grubu ve kontrol grubu oluşturmuştur.

3.3 Verileri Toplama Araçları

Araştırmada Erken Okuryazarlık testi (EROT) ile veriler toplanmıştır. EROT 'un uyulama sertifikası ve izni alınmıştır.

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında Erken Okuryazarlık Testi (EROT) değerlendirme aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracı için gerekli testörlük eğitimi alınmıştır. Veri toplama aracının kullanılması için gerekli izinler tamamlanmıştır.

Gerekli rapor ve evraklar hazırlanarak İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izinler ve onaylar tamamlanmıştır.

Uygulama öncesinde çalışmaya katılacak öğrencilerinin öğretmenleri ve velilerine bilgilendirmek için toplantı yapılmıştır.

Öğrencilerin ailelerinden ebeveyn izin formları dağıtılmıştır. Ebeveyn izin formu ailelerden tekrardan toplanmıştır.

Öğrencilerin tümüne uygulama öncesinde 2 hafta süren tanışma oyunları, etkileşimli kitap okuma ve masal anlatım çalışmaları yapılmıştır. Çocuklarla kaynaşma etkinliklerin ardından uygulanacak test hakkında sınıf öğretmenleri ile birlikte bilgiler verilmiştir.

3.4.1 Erken okuryazarlık testi (EROT)

Okul öncesi çocuklarına uygulanan Erken Okuryazarlık Testi (EROT); Kargın ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilmiştir. EROT testi yedi alt gruptan ve alt boyutlardan meydana gelir. Bunlar:

1. Alıcı Dilde Sözcük Bilgisi
2. İfade Edici Dilde Sözcük Bilgisi
3. Genel İsimlendirme
4. İşlev Bilgisi
5. Harf Bilgisi
6. Sesbilgisel Farkındalık
7. Dinlediğini Anlama

Ölçek, 7 alt testten oluşan 102 madde içermektedir. Testin ölçmeyi hedeflediği her bir alt testi ölçtüğünü söylemek mümkündür. Çalışmanın ölçüt geçerliliği ise örneklem grubundan belirlenen 56 çocuk ile yapılmıştır.

Güvenilirlik çalışmaları için (KR-20) ve (Spearman Brown) katsayıları hesaplanmıştır. İç tutarlılık testi KR 20 ile yapılan hesaplamalarda katsayının tüm test için .94 olduğu belirlenmiştir. En yüksek değer .90 ile harf bilgisi alt testi olduğu görülmüştür. En düşük değer ise .65 ile İşlev Bilgisi alt testine aittir.

3.5 Güvenirlik Çalışmaları

Bu incelemede EROT alt testlerinin güvenilirliği KR-20 iç tutarlılık testi ve Spearman Brown iki yarı testi uygulanarak kontrol edilmiştir.

Tablo 1. EROT KR-20 ve Spearman Brown güvenilirlik test sonuçları

Alt Testler	KR-20	Spearman Brown
Sözcük Bilgisi	.73	.76
Ses Bilgisi	.83	.91
Harf Bilgisi	.67	.86
Dinlediğini Anlama	.71	.68
Toplam	.89	.94

Tablo 1. incelendiğinde, KR-20 yöntemi ile yapılan hesaplamalarda iç tutarlık katsayısının toplam test için .89 olduğu, alt testlerde ise en düşük değerin .67 ile Harf Bilgisi olduğu ve en yüksek değerin .83 ile Ses Bilgisi olduğu görülmüştür. Spearman Brown yöntemi ile yapılan hesaplamalarda iki yarı test korelasyonunun tüm test için .94 olduğu görülmüştür. Alt testlerde ise en düşük değerin .68 ile Dinlediğini Anlama olduğu ve en yüksek değerin .91 ile Ses Bilgisi olduğu görülmüştür.

Testlerin güvenilirlik değerleri incelendiğinde en az bir yönteme ait değerin yeterlilik sınırı olan .70 üzerinde olduğu için ve bağımsız hesaplamaların değerlerinin .70'e çok yakın olduğu için tüm alt test puanlarının çalışmalarda kullanılabilecekleri düşünülmüştür.

Tablo 2. Kargın'ın EROT Testi Güvenilirliği (Kargın, 2015)

Alt Testler	KR-20	Spearman Brown
Alıcı Dil	.68	.67
İfade Edici Dil	.81	.80
Genel İsimlendirme	.72	.70
İşlev Bilgisi	.65	.66
Harf Bilgisi	.90	.76
Sesbilgisel Farkındalık	.87	.67
Dinlediğini Anlama	.67	.64
Toplam	.94	.79

Tablo 2. incelendiğinde Kargın ve diğerleri (2015) tarafından yapılan güvenirlilik çalışması; KR 20 ile yapılan iç tutarlık katsayısını belirlemeye yönelik yapılan hesaplama sonucunda, iç tutarlık katsayısının tüm test için .94 olduğu, alt testlerde ise en yüksek değerin .90 ile Harf Bilgisi alt testinde olduğu; en düşük değerin ise .65 ile işlev Bilgisi alt testinde olduğu belirlenmiştir. Sperman Brown ile yapılan iki yarı test korelasyonunun tüm test için .79 olduğu, en yüksek değerin .80 ile ifade Edici alt testinde olduğu, en düşük değerin ise .64 ile Dinlediğini Anlama alt testinde olduğu belirlenmiştir.

3.6 Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Bu bölüm hazırlık aşaması ile başlayarak, gruplara ön test uygulanması, eğitim programının ve yaratıcı drama etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması, son test ve kalıcılık testi uygulanması başlıklarını içermektedir.

3.6.1 Hazırlık aşaması

Araştırma verilerinin toplanmasında Erken Okuryazarlık Testi (EROT) değerlendirme aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracı için gerekli testörlük eğitimi alınmıştır. Veri toplama aracının kullanılması için gerekli izinler tamamlanmıştır.

- Gerekli rapor ve evraklar hazırlanarak İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izinler ve onaylar tamamlanmıştır.

- Uygulama öncesinde çalışmaya katılacak öğrencilerinin öğretmenleri ve velilerine bilgilendirmek için toplantı yapılmıştır.
- Öğrencilerin ailelerinden ebeveyn izin formları dağıtılmıştır. Ebeveyn izin formu ailelerden tekrardan toplanmıştır.
- Öğrencilerin tümüne uygulama öncesinde 2 hafta süren tanışma oyunları, etkileşimli kitap okuma ve masal anlatım çalışmaları yapılmıştır. Çocuklarla kaynaşma etkinliklerin ardından uygulanacak test hakkında sınıf öğretmenleri ile birlikte bilgiler verilmiştir.

3.6.2 Ön test uygulamasının yapılması

Erken okuryazarlık testi uygulamasının yapılacağı mekân hazırlandı. Mekânda çocukların ilgisini dağıtacağı düşünülen eşyalar düzenlendi. Çocuklara uygun masa ve sandalye düzenlemeleri yapıldı. Çocuklar mekâna davet edildikten sonra çocuklarla heyecanlarını gidermek için günlük kısa sohbetlere yer verilmiştir. Çocuklar bireysel olarak test yapılmıştır. Testin uygulandığı masada EROT seti ve kalem dışında hiçbir materyal bulundurulmamıştır.

3.6.3 Eğitim programının-yaratıcı drama atölyesinin hazırlanması

Eğitim programının geliştirilmesi süreci boyunca erken okuryazarlık, eğitimde drama ve okulöncesi alanında literatür taraması yapılmıştır. Yaratıcı drama atölyeleri yazılırken "MEB Okul Öncesi Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programında" belirtilen göstergeler ve amaç kazanımlar atölye yazımında temel alınmıştır.

Atölye planları hazırlanırken hem kazanım ve göstergeler hem de yaratıcı drama tekniklerinin hiyerarşik düzeni göz önünde bulundurulmuştur. Yaratıcı drama atölyeleri hazırlanırken çocukların bireysel farklılıkları, gelişim özellikleri, ilgi alanları ve becerileri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Atölyelerin canlandırma bölümleri basitten karmaşığa, somuttan soyuta, bireysel-grup etkileşimine göre hazırlanmıştır.

Yaratıcı drama yöntemi ile hazırlanan program faaliyeti okulöncesi alanında çalışan üç uzman onayına sunulmuştur. Uzmanlara, çalışmanın amacı ve problem durumu hakkında bilgi verilmiştir. Uzman çocukların gelişim özelliklerine göre programı incelemeleri sonucunda bildirdikleri görüşler dikkate alınarak düzeltmeler yapılmıştır.

Uygulama etkinliklerine; tanışma, iletişim, isim farkındalığı ve erken okuryazarlık becerileri; sözcük bilgisi (alıcı dil, ifade edici dil, genel isimlendirme, işlev bilgisi), sesbilgisel farkındalık, harf bilgisi ve dinlediğini anlama becerilerini içermektedir.

Yaratıcı drama eğitim atölyeleri 10 hafta sürmüştür ve atölyeler yaklaşık 60dk. olarak uygulanmıştır.

3.6.3.1 Örnek yaratıcı drama atölyesi

Tarih: --/02/2021

Lider: Safiye Aygün

Konu: Erken Okuryazarlık Eğitimi

Grup: 5-6 yaş çocuklar

Süre:60 Dk.

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol oynama, doğaçlama

Araç-Gereç: yazı ve görsel kartları, müzik, kuru dallar,

Kazanımlar

Yazı ile görselin farkını kavrar.

Yazı ve görselin gelişim süreci hakkında bilgi sahibi olur.

Süreç

A-Hazırlık/Isınma Çalışmaları

1.Etkinlik:

Eğitmen çocuklar sınıfa gelmeden önce zemine 19 tane yazı ve 19 tane görsellerden oluşan kartlar yerleştirir. Eğitmen çocuklara müzik eşliğinde yürüyerek yerdeki kartları incelemelerini söyler.

2.Etkinlik:

Eğitmen, çocuklara kart yakalama oyunu oynayacaklarını söyler. Kartlar mekâna yazı ve görsel olarak iki grup olacak şekilde dizilir. Çocuklar yazı denildiğinde yazı kartlarının, görsel denildiğinde görsel kartların yanına geçmeye çalışırlar. Her seferinde yerden 1 görsel 1 de yazı kartı çıkarılır. Oyun son çocuk kalana kadar devam eder.

B. Canlandırma

3.Etkinlik:

Eğitmen, çocuklara mekânda serbest gezmeleri söyler. Eğitmen 'Çok eski zamanlarda yaşayan insanlarız. Yazı yazmak ve resim yapmak istiyoruz. Fakat kalem ve kâğıt yok. Sıkıntılıyız ve çözüm arıyoruz. Yazı yazmak ve resim yapmak için ormandan ucu sivri bir şeyler bulduk. Evet çok heyecanlıyız taşın üstüne sivri uçlu çubuklarla yazıyoruz. Yazıyı daha kolay yazmak için kumun üstüne, bitkilerin üstüne yazmayı deniyoruz. Çok yorulduk ve düşünceli yürüyelim. Bunun daha kolay yolu olmalı. Ve yıllar geçti. Biri haber getirdi. Çok heyecanla dinliyoruz. Kâğıt ve kalem diye bir şey bulundu artık çok rahat yazı ve resim yapılacağını anlatıyor. Haberi duydun. Hangi duygudasın düşün ve hisset. Şimdi duygunu ve düşüncelerini donuk imge ile bize göster.' Eğitmen canlandırmanın her adımı için çocuklara yeterli süreyi tanıyarak, çocukların role girerek canlandırma yapmalarını sağlar.

4.Etkinlik:

Eğitmen, çocuklara zorlanarak yazı yazdıklarını ve resim yaptıklarını düşünmelerini söyler. Eğitmen alkış yaptığında herkesin fotoğraf karesindeki gibi sessiz sözsüz canlandıracaklarını söyler. Sonra ise çocuklara çok rahat ve kolay yazı yazdıklarını ve resim yaptıklarını düşünmelerini ve alkış yaptığında herkesin fotoğraf karesinde olduğu gibi sessiz sözsüz canlandırmasını söyler.

5.Etkinlik:

Eğitmen, çocuklara dallar verir. Eğitmen, çocuklara isimlerindeki ilk sesi ya da istedikleri bir şeklin görselini dallarla oluşturabileceklerini söyler. Çocuklar harfi ya da görseli tamamladıktan sonra yazdıkları harflerin veya görsellerin heykellerini bedenleriyle oluştururlar.

C. Değerlendirme

6.Etkinlik:

Eğitmen, çocuklara çember şeklinde oturmalarını söyler. Eğitmen, çocukların düşünmelerini ve sorgulamalarını sağlayacak kolaylaştırıcılar sorar. Çocukların fikirleri dinlenir. Örnek sorular:

- Kalem bir insan olsaydı sence kime benzerdi?
- Kalem bizim için neden önemli?

3.6.4 Eğitim programının uygulanması

Deney ve kontrol grubu aynı okuldan seçilmiştir. Deney grubuna atölyeler uygulanmadan önce mekân ve araç-gereçler hazırlanmıştır. Deney grubuna eğitim programı uygulanırken kontrol grubu rutin eğitim programına devam etmiştir. Yaratıcı drama atölyesi sürecinde çocuklarla birlikte ısınma-canlandırma-değerlendirme ve tartışma bölümleri akışa uygun sürdürülmüştür. Son test sonrasında eğitim programı kontrol grubu sınıf öğretmenlerine aktarılarak rehberlik yapılmıştır.

3.6.5 Son test uygulamasının yapılması

EROT ön test uygulaması yapılırken sağlanan tüm koşullar aynı şekilde deney ve kontrol gruplarının son test uygulamasında da sağlanmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarından elde edilen bulgulara ve tablolara yer verilmiştir.

4.1 Bulgular

4.1.1 EROT testine yönelik bulgular

Tablo 3. EROT toplam puanının deney ve kontrol gruplarına göre Mann Whitney-U Ön Test sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	14,30	214,50	94,500	0,455
Kontrol	15	16,70	250,50		

Tablo 3. incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki çocukların ön test toplam puanı (U=94,500 p<0,455) incelendiğinde verilerde anlamlı farklılıklar olmadığı görülmektedir.

Tablo 4. EROT toplam puanının deney ve kontrol gruplarına göre Mann Whitney-U Son Test sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	21,27	319,00	26,000	0,000
Kontrol	15	09,73	146,00		

Tablo 4. incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki çocukların son test toplam puanı (U=26,000 p<0,000) incelendiğinde verilerde anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Kontrol grubundaki çocuklarının tüm ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

TümTestSon TümTestÖn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	6	7,92	47,50	0,314	0,753
Pozitif Sıra	8	7,19	57,50		
Eşit	1				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 5. incelendiğinde, kontrol grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre **EROT** toplam puanı (Z=0,314 p<0,753), kontrol grubunun ön-son test karşılaştırmasında testin tümünde kontrol grubunun ön-son verilerinde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6. Deney grubundaki çocuklarının tüm ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

TümTestSon TümTestÖn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	0	0,00	0,00	3,301	0,001
Pozitif Sıra	14	7,50	105,00		
Eşit	1				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 6. incelendiğinde, deney grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre tüm testlerin toplam puanı (Z=3,301 p<0,001), Deney grubunun ön-son test karşılaştırmasında tüm becerilerin anlamlı bir fark göstererek geliştiği görülmektedir. Erken okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesi istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

4.1.2 Testin alt boyutlarına yönelik bulgular

4.1.2.1 Sözcük bilgisi puanlarına yönelik bulgular

Tablo 7. Sözcük bilgisi ön testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	15,43	231,50	111,500	0,967
Kontrol	15	15,57	233,50		

Tablo 7. incelendiğinde deney ve kontrol grubundaki çocukların ön test puanları arasında anlamlı farklılık yoktur. Deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların ön test sözcük bilgisi Becerilerini Değerlendirme alt testi toplam puanı (U=111,500 p<0,967) incelendiğinde verilerde anlamlı fark olmasa da ön test puanları açısında kontrol grubunun puanları deney grubundan daha yüksek iken son testte bu fark deney grubu lehine bulunmuştur.

Tablo 8. Sözcük bilgisi son testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	19,07	286,00	59,000	0,026
Kontrol	15	11,93	179,00		

Tablo 8. incelendiğinde deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların son test sözcük bilgisi Becerilerini Değerlendirme alt testi toplam puanı (U=- 59, 000 p<0,026), son testte deney grubu ile kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır (p<0.05). Deney grubunda uygulanan eğitimin olumlu etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Kontrol grubundaki çocuklarının sözcük bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

SözcükBoyutuSon SözcükBoyutuÖn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	2	4,50	9,00	2,155	0,031
Pozitif Sıra	9	6,33	57,00		
Eşit	4				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 9. İncelendiğinde, kontrol grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre sözcük bilgisi testlerin toplam puanı ($Z=2,155$ $p<0,031$), kontrol grubunun ön-son test karşılaştırmasında sözcük bilgisi becerilerinin ön-son test arasında son test lehine gelişme ve anlamlı fark görülmektedir.

Tablo 10. Deney grubundaki çocuklarının sözcük bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

Sözcük Bilgisi Son Sözcük Bilgisi Ön	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	2	3,50	7,00	3,016	0,003
Pozitif Sıra	13	8,69	113,00		
Eşit	0				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 10. incelendiğinde, deney grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre sözcük bilgisi testi toplam puanı ($Z=3,016$, $p<0,003$), Deney grubunun ön-son test karşılaştırmasında sözcük becerisinin anlamlı bir fark göstererek geliştiği görülmektedir. Sözcük bilgisi farkındalık becerilerinin değerlendirilmesi istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

4.1.2.2 Ses bilgisi puanlarına yönelik bulgular

Tablo 11. Ses bilgisi ön testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	13,40	201,00	81,000	0,190
Kontrol	15	17,60	264,00		

Tablo 11. incelendiğinde deney ve kontrol grubundaki çocukların ön test puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yoktur. Deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların ön test ses bilgisi becerilerini değerlendirme alt testi toplam puanı (U=81,000 p<0,190) incelendiğinde verilerde anlamlı fark olmasa da ön test puanları açısında kontrol grubunun puanları deney grubundan daha yüksek iken son testte bu fark deney grubu lehine bulunmuştur.

Tablo 12. Ses bilgisi son testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	21,60	324,00	21,000	0,000
Kontrol	15	09,40	141,00		

Tablo 12. incelendiğinde deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların son test sözcük bilgisi Becerilerini Değerlendirme alt testi toplam puanı (U=- 21,00 p<0,00), son testte deney grubu ile kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır (p<0.05). Deney grubunda uygulanan eğitimin olumlu etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 13. Kontrol grubundaki çocuklarının ses bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

SesBilgisiSon SesBilgisiÖn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	6	8,83	53,00	0,31	0,975
Pozitif Sıra	8	6,50	52,00		
Eşit	1				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 13. İncelendiğinde, kontrol grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre ses bilgisi testi toplam puanı ($Z=3,31$ $p<0,975$), kontrol grubunun ön-son test karşılaştırmasında ses bilgisi becerisinin anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmüştür.

Tablo 14. Deney grubundaki çocuklarının ses bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

SesBilgisiSon SesBilgisiÖn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	0	0,00	0,00	3,411	0,001
Pozitif Sıra	15	8,00	120,00		
Eşit	0				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 14. incelendiğinde, deney grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre ses bilgisi testi toplam puanı ($Z=3,411$, $p<0,001$), Deney grubunun ön-son test karşılaştırmasında ses bilgisi becerisinin anlamlı bir fark göstererek geliştiği görülmektedir.

Ses bilgisi farkındalık becerilerinin değerlendirilmesi istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

4.1.2.3 Harf bilgisi puanlarına yönelik bulgular

Tablo 15. Harf bilgisi ön testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	14,33	215,00	106,500	0,466
Kontrol	15	16,67	250,00		

Tablo 15. incelendiğinde deney ve kontrol grubundaki çocukların ön test puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yoktur. Deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların ön test sözcük bilgisi Becerilerini Değerlendirme alt testi toplam puanı (U=106,500 p<0,466) incelendiğinde verilerde anlamlı fark olmasa da ön test puanları açısında kontrol grubunun puanları deney grubundan daha yüksek iken son testte bu fark deney grubu lehine bulunmuştur.

Tablo 16. Harf bilgisi son testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	20,30	304,50	40,500	0,003
Kontrol	15	10,70	160,50		

Tablo 16. incelendiğinde deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların son test sözcük bilgisi Becerilerini Değerlendirme alt testi toplam puanı (U=40,500 p<0,003), son testte deney grubu ile kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır (p<0.05). Deney grubunda uygulanan eğitimin olumlu etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 17. Kontrol grubundaki çocuklarının harf bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

HarfBilgisiSon HarfBilgisiÖn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	7	5,57	39,00	1,184	0,237
Pozitif Sıra	3	5,33	16,00		
Eşit	5				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 17. incelendiğinde, kontrol grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre ses bilgisi testi toplam puanı (Z=1,184 p<0,237), kontrol grubunun ön-son test karşılaştırmasında ses bilgisi becerisinin anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmüştür.

Tablo 18. Deney grubundaki çocuklarının harf bilgisi ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

HarfBilgisiSon HarfBilgisiÖn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	0	0,00	0,00	3,191	0,001
Pozitif Sıra	13	7,00	91,00		
Eşit	2				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 18. incelendiğinde, deney grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre harf bilgisi testi toplam puanı (Z=3,191, p<0,001), Deney grubunun ön-son test karşılaştırmasında harf bilgisi becerisinin anlamlı bir fark göstererek geliştiği görülmektedir.

Ses bilgisi farkındalık becerilerinin değerlendirilmesi istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

4.1.2.4 Dinlediğini anlama puanlarına yönelik bulgular

Tablo 19. Dinlediğini anlama ön testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	15,10	226,50	106,500	0,799
Kontrol	15	15,90	238,50		

Tablo 19. incelendiğinde deney ve kontrol grubundaki çocukların ön test puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur. Deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların ön test sözcük bilgisi Becerilerini Değerlendirme alt testi toplam puanı (U=106,500 p<0,799) incelendiğinde verilerde anlamlı fark olmasa da ön test puanları açısında kontrol grubunun puanları deney grubundan daha yüksek iken son testte bu fark deney grubu lehine bulunmuştur.

Tablo 20. Dinlediğini anlama son testinin gruba göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	15	20,97	314,50	30,500	0,000
Kontrol	15	10,03	150,50		

Tablo 20. incelendiğinde deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların son test sözcük bilgisi Becerilerini Değerlendirme alt testi toplam puanı (U=30,500 p<0,000), son testte deney grubu ile kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır (p<0.05). Deney grubunda uygulanan eğitimin olumlu etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 21. Kontrol grubundaki çocuklarının dinlediğini anlama ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

HarfBilgisiSon HarfBilgisiÖn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	6	6,33	38,00	0,450	0,653
Pozitif Sıra	5	5,60	28,00		
Eşit	4				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 21. incelendiğinde, kontrol grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre ses bilgisi testi toplam puanı (Z=0,450 p<0,653), kontrol grubunun ön-son test karşılaştırmasında ses bilgisi becerisinin anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmüştür.

Tablo 22. Deney grubundaki çocuklarının dinlediğini anlama ön test – son test puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

HarfBilgisiSon HarfBilgisiÖn	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z*	p
Negatif Sıra	1	3,00	3,00	2,852	0,004
Pozitif Sıra	11	6,82	75,00		
Eşit	3				

* Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 22 incelendiğinde, deney grubundaki çocukların ön test-son test durumuna göre harf bilgisi testi toplam puanı (Z=2,852, p<0,004), Deney grubunun ön-son test karşılaştırmasında harf bilgisi becerisinin anlamlı bir fark göstererek geliştiği görülmektedir.

Ses bilgisi farkındalık becerilerinin değerlendirilmesi istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

4.2 Tartışma

Yapılan araştırmada anasınıfına devam eden çocuklara yaratıcı dramanın erken okur yazarlık becerilerine olan etkisini incelemek hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda ölçme aracı olarak Kargın ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilen Anasınıfı Çocuklarına Yönelik Erken Okuryazarlık Testi (EROT) kullanılmıştır. Bu bölümde; elde edilen veriler tartışılıp yorumlanmıştır.

4.2.1 Deney grubu EROT bulgularına yönelik tartışma

Deney grubunun ön-son test karşılaştırmasında tüm becerilerin anlamlı bir fark göstererek geliştiği görülmektedir. Erken okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesi istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bulgular incelendiğinde uygulama yaratıcı drama yöntemi ile erken okuryazarlık eğitim programı deney grubundaki çocukların üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir.

Erken okuryazarlık becerileri olan sözcük bilgisi, sesbilgisel farkındalık, harf bilgisi ve dinlediğini anlama becerileri çocukların deneyimleyerek, model olarak, fark ettirilerek becerileri gelişmektedir. Çocuklara uygun ortamlar hazırlayarak, yeterli ve gerekli materyalleri düzenleyerek çocukların günlük yaşantılar ve oyun yoluyla erken okuryazarlık becerileri gelişmektedir. Yaratıcı drama yöntemi ile çocuk öğrenmenin keyfini yaşadıkça kalıcı öğrenmelerde artacaktır. Ezberden uzak ve aktif öğrenme ile çocuk erken okur yazarlık becerilerini bir program ve yöntem ile sistematik olarak basitten karmaşığa doğru yol olacaktır.

Etkileşimli program ve içerikleri, çocukların iç motivasyonlarını arttırdığı gibi öğrenmeye de dahil olmasını kolaylaştırmaktadır.

Arnas ve diğerleri (2007), anaokuluna devam eden 6 yaş grubu çocuklarda dil gelişiminde yaratıcı dramanın etkisi incelemiştir. Araştırmada deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Çalışma sonuçlarında yaratıcı drama eğitimine dahil olan kontrol grubu çocukların kontrol grubundaki çocuklara göre sözcük bilgisi ve karmaşık tümce becerileri daha iyi olduklarını tespit etmişlerdir. Araştırma sonucunda dil gelişimi eğitimi için yaratıcı drama eğitimi ve yöntemi önerilmiştir.

Yaratıcı drama, belli bir grupla kişilerin yaşantılarından yola çıkarak bir bilgi, fikir, gözlemden yola çıkarak doğaçlama ve rol oynama tekniklerinden yararlanarak

canlandırma sürecidir (San, 2002). Yaratıcı drama yöntemi ile çocuğun ifade edici dili geliştiği gibi oyunsu süreçlerle dinlediğini anlama becerisinde bu süreçte doğal olarak gelişmektedir.

EROT'un alt başlıkları olan; Alıcı Dilde Sözcük Bilgisi, İfade Edici Dilde Sözcük Bilgisi, Genel İsimlendirme, İşlev Bilgisi, Harf Bilgisi, Sesbilgisel Farkındalık ve Dinlediğini Anlama kazanımlarının gelişmesine yaratıcı drama yöntemi hizmet etmektedir. Deney grubunun erken okuryazarlık becerilerinin alt boyutları incelendiğinde her alanda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

4.2.2 Deney ve kontrol grubu EROT bulgularına yönelik tartışma

Araştırmada kontrol grubu çocuklarda Alıcı Dilde Sözcük Bilgisi, İfade Edici Dilde Sözcük Bilgisi, Genel İsimlendirme, İşlev Bilgisi, Sesbilgisel Farkındalık ve Dinlediğini Anlama becerilerinde son testler de ön testlere göre artış gözlenmektedir. Bu artışa çocukların kardeş sayıları, kardeşlerin eğitim düzeyi, ailenin sosyal-ekonomik seviyesi, çevresel ve kültürel etkiler katkı sağlamış olabilir. Fakat araştırmamızda bu değişkenler dikkate alınmamıştır.

Kontrol grubunda bu gelişimi "Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğünë 36-72 Aylık çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kazanım ve göstergeleri yer alan kazanım ve göstergeler içerisinde erken okuryazarlık becerilerini içeren kazanım ve göstergeleri ile açıklanabilir. Kontrol grubu öğretmeni okul öncesi eğitim Programı'nda yer alan kazanım ve göstergeleri eğitim akışı içerisine almış olduğunu söyleyebiliriz.

"Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü 36-72 Aylık çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı'nda "Dil gelişimi alanı Kazanım6: Sözcük dağarcığını geliştirir.

Göstergeleri: Dinlediklerinde yeni olan sözcükleri fark eder ve sözcüklerin anlamlarını sorar. Sözcükleri hatırlar ve sözcüklerin anlamını söyler. Yeni öğrendiği sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullanır. Zıt anlamlı sözcükleri kullanır. Eş anlamlı sözcükleri kullanır. Eş sesli sözcükleri kullanır." olarak belirlenmiştir. Kontrol grubu çocukların EROT alt boyutu olan sözcük bilgisi alanında anlamlı farklılık oluşmasını kazanım ve

göstergelerle açıklayabiliriz. Okul öncesi eğitim programında yer alan "Kazanım 12: Yazı farkındalığı gösterir. Göstergeleri: Çevresindeki yazıları gösterir. Gördüğü yazının ne ile ilgili olduğunu tahminen söyler. Yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterir. Yazının yönünü gösterir.'' Kazanım ve göstergelerde çocukların erken okuryazarlık becerileri konusunda farkındalık oluşmasına destek olduğunu söyle biliriz.

Kontrol grubu çocukların gelişim gösterdikleri alanlarda teknolojinin, görsel materyallerin hızla gelişmesi ve kolay ulaşılması çocukların erken okuryazarlık becerilerinin alt boyutlarında gelişme imkanları sunmaktadır.

Çetin'e (2019) göre; çocukların eğitimli bireylerle bir arada olması, yazılı ve görsel materyallerle zenginleştirilmiş ortamlarda olmaları, öğretmenlerin etkin kitap etkinlikleri ile dersleri zenginleştirme çocukların erken okuryazarlık becerilerinde gelişimine neden olmaktadır.

Kontrol grubu öğrencilerine düzenli ve sistematik bir program uygulanmamıştır. Yaratıcı drama yöntemi ile çocukların kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortam ve oyunsu süreçlerle erken okuryazarlık eğitimini tecrübe etmemiş olmaları son ve ilk testleri arasında anlamlı bir fark oluşmadığı düşünülmektedir.

Kontrol ve deney gruplarında öğrencilerin EROT'tan aldıkları son test toplam puan sonuçları arasında ki fark anlamlı çıkmıştır. Sonuçları incelediğimizde yaratıcı drama yöntemi ile planlanmış Erken okuryazarlık becerileri eğitimi çocuklar arasında anlamlı bir farklılık göstermiştir. Alan taraması yaptığımızda bu sonuçları destekleyen bulgular bulunmaktadır. Bayraktar ve Temel (2014), araştırmasında" anasınıfına devam eden altı yaş grubu öğrencilerine", "Okuma Yazmaya Hazırlık Eğitim Programı" hazırlayarak ve programın ses farkındalığı, yazı farkındalığı ile çocukların okuma ve yazma becerileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Eğitim 9 hafta boyunca uygulanmıştır. Bulgular sonucunda kontrol grubunda anlamlı bir artış tespit edilmiştir. Çetin (2019), Erken Okuryazarlık Becerileri Eğitim Programı'nın Erken Okuryazarlık ve Erken Matematik Becerileri Üzerine Etkisini incelediği çalışmasında deney grubu çocukların uygulama sonra yapılan test sonuçlarına göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Canibey (2022), "Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-72 Ay çocukların Erken okuryazarlık beceri düzeyleri arasında çeşitli değişkenlere göre farklılıklar var mıdır?" konusunu

incelemiş olup kontrol ve deney grubu oluşturmuştur. İncelemede son test toplam puanlarında deney grubu çocukları lehine farkın olduğu tespit edilmiştir. Program uygulamanın ise çocukların becerileri üzerinde pozitif yönde etkisi söylenmiştir.

Araştırmada; çocukların sosyal ekonomik ve kültürel çevrelerinin benzer olduğu düşünülmüştür. Alan yazıları incelendiğin çocukların cinsiyeti, kardeş sayıları, kardeşlerin eğitim durumu, ailelerim sosyal ekonomik durumlarının inceleyen çalışmalar vardır.

5. SONUÇ

Bu araştırma, araştırmacı tarafından hazırlanan “Yaratıcı Dramanın Erken Okuryazarlık Becerileri Eğitimine Etkisini İncelmek amacıyla yapılmıştır. Uygulanan Yaratıcı Drama Yöntemi ile Erken Okuryazarlık Becerileri Eğitim Programı’nın deney grubundaki çocukların erken okuryazarlık becerileri üzerinde anlamlı ölçüde katkısı olduğu tespit edilmiştir.

Program uygulanırken ve test sonuçları incelenirken erken okuryazarlığın alt boyutlarında farklı oranlarla anlamlı değişikler tespit edilmiştir. Bu değişiklik de becerilerin birbirinde farklı kolaylık-zorluk dereceleri olduğundan kaynaklanmıştır.

6. ÖNERİLER

Çocuklara uygun ortamlar hazırlayarak, yeterli ve gerekli materyalleri düzenleyerek çocukların günlük yaşantılar ve oyun yoluyla erken okuryazarlık becerileri gelişmektedir. Yaratıcı drama yöntemi ile çocuk öğrenmenin keyfini yaşadıkça kalıcı öğrenmelerde artacaktır. Ezberden uzak ve aktif öğrenme ile çocuk erken okur yazarlık becerilerini bir program ve yöntem ile sistematik olarak basitten karmaşığa doğru yol olacaktır.

Etkileşimli program ve içerikleri, çocukların iç motivasyonlarını arttırdığı gibi öğrenmeye de dahil olmasını kolaylaştırmaktadır.

EROT'un alt başlıkları olan; Alıcı Dilde Sözcük Bilgisi, İfade Edici Dilde Sözcük Bilgisi, Genel İsimlendirme, İşlev Bilgisi, Harf Bilgisi, Sesbilgisel Farkındalık ve Dinlediğini Anlama kazanımlarının gelişmesine yaratıcı drama yöntemi hizmet etmektedir. Deney grubunun erken okuryazarlık becerilerinin alt boyutları incelendiğinde her alanda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Alandaki uygulamacılar çocukların yeni bilgi ve beceri öğrenme süreçlerinde yaratıcı drama yöntemini kullanmaları etkin öğrenme ortamları oluşturmalarını sağlayacaktır. Yaratıcı drama yöntemi ile çocukların kalıcı öğrenme ortamları yaratıldığı gibi çocukların kendilerini ifade edebildikleri eğlenceli ortamlarda oluşturulmaktadır.

Araştırma bulguları ve literatür taraması sonucunda uygulamacıya bazı öneriler geliştirilmiştir.

- Eğitmenlerin erken okuryazarlık becerileri hakkında alan taraması ve okumaları yaparak bilimsel bilgilere ulaşmalarını,
- Erken okuryazarlık becerileri ile ilgili çocukların yaparak yaşayarak aktif öğrenme sürecinde olmalarını,
- Erken okuryazarlık becerileri programlarına farklı yöntem ve teknikle düzenleyerek öğrenmenin kalıcı ve eğlenceli olmasını sağlamalarına,
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü 36-72 Aylık çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı'nda bulunan kazanım ve göstergelere erken okuryazarlık becerileri ile ilgili ilave kazanım ve göstergeler eklenmesi,

- Erken okuryazarlık becerileri konusunda öğretmen eğitimlerinin yaygınlaştırılması,
- İnceleyen bu araştırma ile eğitimde yaratıcı drama yönteminin öneminin farkına varılması ve öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemini kullanmaları konusunda farkındalık oluşturması öngörülmektedir.

Araştırma bulguları ve literatür taraması sonucunda araştırmacılar bazı öneriler geliştirilmiştir.

- Erken çocukluk döneminde kazanılan erken okuryazarlık becerileri çocuğun ileriki yıllarındaki akademik becerilerinin temelini oluşturacaktır. Bu sebeple yaratıcı drama yöntemi ile erken okuryazarlık programının geliştirilmesi, uygulanması ve bilimsel incelenmesi daha detaylı sürdürülmesi.
- Ülkemizde yaratıcı drama ve erken okuryazarlığın ilişkisi üzerine yapılmış bilimsel çalışmaya rast gelinmemiştir. Bu alanda bilimsel çalışmaların yapılması.
- Bu çalışmaya ailelerin görüşleri de alınarak daha detaylı araştırma planlanabilir.

KAYNAKLAR

Adams, M.J. (1990). *Beginning to read: Thinking and learning about print*. Cambridge, MA: MIT Press.

Adıgüzel, H. O. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama Dergisi, Ankara, 1*, 17–27.

Aktaş, A. Y., Çömertpay, B., Sofu, H. (2006). Altı Yaş Grubu Çocukların Dil Kullanımına Yaratıcı Dramanın Etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi, 1,* 7-26.

Beehner, B. M. (1990). Creating a drama script for dynamic classroom learning. *Drama İn Education, Spring, Vol.110, Issue.3,* 283–289.

Bennett-Armistead, V. S. (2005). Literacy And The Youngest Learner Best Practices For Educators Of Children From Birth To 5. Usa: Scholastic Inc.

Berthelsen, D., Brownlee, J. (2007). *Working with toddlers in child care: Practitioners' beliefs about their role*. Early Childhood Research Quarterly, 22(3),347-362.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Canibey, L. (2022). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-72 ay çocuklarda erken okuryazarlık beceri düzeylerinin incelenmesi.*

Çetin, A. (2019). *Erken okuryazarlık becerileri eğitim programının erken okuryazarlık ve erken matematik becerileri üzerine etkisinin incelenmesi.*

Özer, D. (2008). "Okulöncesinde drama", *Anne Kalbi Dergisi, Sayı:2, İstanbul,* 72–74.

Öztürk, A. (2003). *Çocukta Yaratıcılık ve Drama.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Girgin, T. (1999). *Türkiye'de okulöncesi eğitim kurumlarında yaratıcı drama etkinlikleri (Ankara ili örneği).* Yayınlanmammış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güldenoğlu, T. K. (2015). Anasınıfı çocuklarına yönelik erken okuryazarlık testi (EROT) geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 237-268.

Griffith, P. L., Beach, S. A., Ruan, J., Dunn, L. (2008). *Literacy for young children: A guide for early childhood educators.* Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Harris, K. I., Kinley, H. L., Cook, A. (2017). Promoting alphabet knowledge using peer-mediated intervention a dynamic duo for early literacy development. *Except Child. 2017, 20(2).*

Johnson S. M. A. (2008). Enhancing outcome in early literacy for young children with disabilities. *Interv Sch Clin. 2008;43(4):210–217.*

Justice Lm, C. J. (2018). Increasing caregivers' adherence to an early-literacy intervention improves the print knowledge of children with language impairment. *J Autism Dev Disord*.

Landry D. *The neglect of listening*. Natl Counc Teach English. 1969;46(5):599–605.

Karaman, G., Aytar, G. A. (2016). Erken okuryazarlık becerilerini değerlendirme aracı'nın (EOBDA) geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12 (2),* 0-0.

Kargın, T., Ergül, C., Büyüköztürk, Ş., Güldenoğlu. B. (2015). *Anasınıfı çocuklarına yönelik erken okuryazarlık testi (erot) geliştirme çalışması.* Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi, 16 (03), 237-270.

Koç, N. (2009). *Eğitimde dramanın altı yaş çocuklarının dil gelişimleri üzerindeki etkisi.* Bursa: Yayımlanmammış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Lonigan C. J., Burgess, S. R., Anthony, J. L. (2000). Development of emergent literacy and early reading skills in preschool children: evidence from a latent-variable longitudinal study. *Dev Psychol. 2000;36(5):596–613.*

Morris, D., Perney, J., Lomax, R. G. (2003). Developmental steps in learning to read: A longitudinal study in kindergarten and first grade. *Reading Research Quarterly. 2003;38(3): 302–328.*

Neal, J., Ehlert, D. (2007). Alphabet recognition made simple. *Interv Sch Clin. 2007;42(4):243–7.*

Niedermeyer, F. C. (1972). The development of young children's dramatic and public speaking skills. *The Elementary School Journal.*, 95-100.

Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokuluna giden 5-6 yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişimine yaratıcı dramanın etkisi.* Yayımlanmammış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Pearson P, F. L. (1982). Research update: Listening comprehension. Lang Arts.

1982; 59(6): 617–29.

Pence, K. L. (2006). *Assessment in emergent literacy.* United Kingdom: Plural Publishing.

Philliphs, B M. Menchetti, C. J., Lonigan, J. C. (2008). Successful phonological awareness instruction with preschool children lessons from the classroom. *Topics İn Early Childhood Special Education, 28 (1),* 3-17.

Roberts, J. Jurgens, J., Burchinal, M. (2005). The role of home literacy practices in preschool children's language and emergent literacy skills. *J Speech, Lang Hear Res. 2005;48(2):345– 359.*

Samsa, F. (2020). *Türkiye'de yaratıcı drama ile ilgili yapılan lisansüstü̈ tezlerin eğilimleri.*

San, I. (1985). Yaratıcılık ve sanat eğitimi açısından tiyatro. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Cilt 18, Sayı 1–2, Ankara*, 99–112.

Sarıca, A. D. (2016). *Ekop kuramsal temelleri.* Eğiten Kitap, Ankara, pp.1-24, 2016.

Sağlam, T. (1997). "Eğitimde drama". *IV. Uluslararası Eğitimde Drama Semineri, Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi, Ankara, Sayı 12,* 9–11.

Taşer, S. (2021). *Konuşma eğitimi.* Ankara: Dost Kitapevi.

Üstündağ, T. (2006). *Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

ÖZGEÇMİŞ

Safiye AYGÜN

Eğitim

Yüksek Lisans	2016	İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (tezsiz)
Lisans	2009	Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği

İş/İstihdam

2009	MEB Okul Öncesi Öğretmeni
2017	MEB Okul Yöneticisi

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

2022	ÇDD
2020	MİYSAD

Alınan Burs ve Ödüller

2022	MEB Başarı Belgesi (Anadolu Masalları İl Koordinatörlüğü)
2019	MEB Başarı Belgesi (Çınarlar Fidanlarla Buluşuyor Projesi)
2018	MEB Üstün Başarı Belgesi (Okulöncesi Çalıştayı)
2016	MEB Başarı Belgesi (Eğitimde İyi Örnekler Projesi)

Yayınlar ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler

2021	Biyotaklit Hikayeler Serisi, Gendaş Yayınları